Theater Na de Dam
Atelier

HET ‘FOUTE KAMP’ – FOUT IN DE OORLOG

Thema's: collaboratie, fout in de oorlog, goed en fout, intergenerationeel trauma, Kamp Amersfoort

Locatie: Amersfoort

Door: Julia Spoelstra en Maaike Pijnappel

Deze tekst is geïnspireerd op getuigenissen en onderzoek naar mensen die in Kamp Amersfoort hebben gewerkt of daar gevangen hebben gezeten. Kamp Amersfoort was een doorgangskamp, strafkamp en werkkamp met een van de strengste regimes in Nederland tijdens de Tweede Wereldoorlog. De verhalen bevragen de rollen van dader en slachtoffer, en de nalatenschap van iemand die in de oorlog “fout” was.

PERSONAGES	TOON
	JONAS
	SIEM
	HANNEKE
	LENN
	JASMINE
	JOEY
	MANU
	DESI

Het publiek komt van beide routes weer samen op het grasveld. De spelers die het publiek meenemen nodigen ze uit om op de stoelen te

gaan zitten en gaan dan klaar staan in de kluitjes. Wanneer iedereen er is, begint Desi.

DESI	Je hoort kleine stukjes
LENN	Uit de archieven, uit toevallige ontmoetingen.
SIEM	Je gaat hooguit 40%, 50% vinden van wat je eigenlijk wilt hebben.
JONAS	Je krijgt het verhaal altijd in stukjes en beetjes te horen.
JASMINE	Flarden hier, flarden daar.
LENN	Je vindt steeds kleine stukjes.
JONAS	Het is lastig om dat allemaal bij elkaar te knopen en uit te vinden wat er dan echt is gebeurd.
LENN	De echte essentie van het verhaal.
HANNEKE	Dat weet je niet.

Vanaf hier doet iedereen de hoodie af, legt deze netjes op de grond en loop je naar de tas in het midden, focus op de tas. Als je nog een zin hebt, focus naar het publiek.

DESI	Je hoort kleine stukjes
LENN	Uit de archieven, uit toevallige ontmoetingen.
SIEM	Je gaat hooguit 40%, 50% vinden van wat je eigenlijk wilt hebben.
JONAS	Je krijgt het verhaal altijd in stukjes en beetjes te horen.
JASMINE	Flarden hier, flarden daar.
LENN	Je vindt steeds kleine stukjes.

JONAS Het is lastig om dat allemaal bij elkaar te knopen en uit te vinden wat er dan echt is gebeurd.

LENN De echte essentie van het verhaal.

HANNEKE Dat weet je niet.

TOON Stel je voor dat jouw ouders FOUT waren.

JASMINE Je begint met een vermoeden

MANU Omdat er niet over je moeder gepraat werd

JOEY Zou je het willen weten?

JONAS Omdat je vader soms een klein stukje vertelt.

SIEM Zou je het verder gaan onderzoeken?

MANU Zou je het willen weten?

SIEM Wil je het wel weten? Want het is echt niet best.

HANNEKE En wat dan, als je het weet?

JONAS Als je weet wat je vader of je opa heeft gedaan?

JASMINE Als je weet wie je moeder was?

JOEY Wie je vader was?

TOON Wat dan?

Muziek gaat aan, een voor een pakken de spelers een rugzak op en doen deze om in de volgorde. Hanneke doet de rugzak als laatste

om, zij zet dan het ‘gewicht voelen’ in, als een wave gaat die door de groep.

Als de laatste gewicht heeft gevoeld rent iedereen naar zijn volgende plek, positie tussen publiek, Manu blijft in het midden.

Iedereen zegt z’n tekst op eigen timing, beginnende met je eigen zin, zachtjes tegen

publiek. Langzaam wordt het steeds meer, herhaal je zinnen van anderen, maar nog steeds als roddels, niet hard naar Manu.

LENN	Door zijn vaders verleden heeft hij een kort lontje.
HANNEKE	Die is fout, net als de rest van de familie.
TOON	Zie je wel! Die stamt af van nazi’s.
SIEM	Zijn/haar opa was een massamoordenaar.
JASMINE	Zijn/haar opa heeft mijn opa in de oorlog vermoord.
JONAS	Landverrader!
DESI	Moffenhoer!
SIEM	Moffenkind!
JOEY	Jij bent een schande.
LENN	Bastaard.

Manu gooit haar tas af, iedereen rent naar het midden, gaat verspreid staan en gooit tas op de grond. Als de muziek begint doet iedereen z’n tas langzaam om, met focus op iemand uit het publiek. Als je hem om hebt, voel je de zwaarte met focus in jezelf, en dan kijk je ver weg en hou je hem om.

Als iedereen staat een voor een de zinnen:

JOEY	Als een donkere wolk hangt het boven onze familie.

JONAS Wil je het wel weten?

TOON Want het is echt niet best.

HANNEKE Mag ik (nog) van mijn vader houden?

DESI Kan ik (nog) van mijn moeder houden?

SIEM Ik ben niet op zoek naar vrijspraak, ik zoek naar de nuance.

JONAS Je erft niet de schuld, maar wel het schuldgevoel.

SIEM Rationeel ben ik niet verantwoordelijk.

JASMINE Feitelijk heb ik er niets mee te maken

LENN maar emotioneel of moreel gezien

ALLE DRIE voel ik me wel verantwoordelijk.

Na de laatste tekst gaan Siem & Hanneke balancerend zigzaggen door de groep.

SIEM Bij iedere stap die ik zet, vraag ik me af of ik het goede doe.
Ik wil natuurlijk nooit van m'n leven aan de verkeerde kant staan.

Vanaf de andere kant komt Hanneke, ook balancerend.

HANNEKE Ik probeer aan de goede kant van de wereld te staan, de wereld een stukje mooier te maken. Een stukje goedmaken van wat zij fout hebben gedaan.

Als Hanneke haar zin heeft gezegd, rent iedereen naar de volgende plek, verspreid in het midden en aan de zijkanten.

Tas aan en af doen, opbouwend, tas met steeds meer frustratie afdoen, ernaar kijken, Met zorg weer oppakken. Minimaal 3 keer, maximaal 5 keer. Laatste keer de tas op de grond laten liggen. Als

jouw buurtpersoon de tas heeft liggen na jouw derde keer, stop jij sowieso. Dan pak Jonas z'n tas op met zorg en legt deze in het midden, de rest volgt in de afgesproken volgorde.

Ligt je tas in het midden, ga je naar je plekje tussen het publiek of ergens rondom. Als iedereen staat zegt Manu als eerste haar zin.

MANU Van mij en niemand anders.

SIEM Schaamte.

DESI Eenzaam.

JONAS Schuld.

LENN Zoveel.

JOEY Donkere wolken.

TOON Dit is niet mijn last.

DESI Angst.

JASMINE Telkens weer.

HANNEKE Gewicht.

JONAS Splijting.

LENN Spijt.

JASMINE Niemand mag dit weten.

MANU Fout.

Manu zegt als laatste 'Fout'. Schakel in houding, naar 'vertelstand'. Toon neemt weer de leiding.

TOON Op 6 augustus 1945 sloot Het Rode Kruiskamp.

JONAS De stroom van terugkeerders is vrijwel opgedroogd

MANU Bijna een jaar later

JOEY Op 1 september 1946

SIEM Sluit het ‘Foute kamp’

TOON De vrijheid begon op 5 mei 1945.

HANNEKE Maar hoe vrij is die vrijheid?

LENN Waren we vrij van wraak?

JOEY Vrij van de oorlog?

JASMINE Vrij van de gevolgen?

Een voor een loopt iedereen weer naar de rugzak. Gaat erbij staan en zegt dan de tekst tegen het publiek.

HANNEKE Wil je het weten?

JOEY Wil je het écht horen?

DESI Echt horen wat de ander beweegt?

JONAS Begrijpen waarom iemand iets heeft gedaan?

SIEM Wat als het niet zo zwart wit is?

TOON Wat als iemand niet alleen maar FOUT is? Of niet alleen maar goed?

LENN Wat als ik begrijp waarom iemand tot bepaalde keuzes is gekomen

JASMINE Hoe groot de gevolgen ook zijn geweest

MANU Wat als ik dat begrijp

LENN Als ik daarmee moet toegeven dat ik die keuze ook zou kunnen maken?

TOON Want heel eerlijk, hoe zeker zijn we dat we allemaal de held zouden zijn?

Iedereen gaat terug naar de plek in het kluitje, pakt de hoodie op en doet deze rustig aan. De mensen die een zin hebben trekken hun hoodie aan na hun zin.

JOEY Het is zoveel makkelijker om te zeggen

DESI Jij bent fout

JONAS Jij bent familie van

MANU Jij bent er zo een

DESI Jij hoort bij die

HANNEKE Dus jij bent fout

Vanaf hier zeg je je zin naar het publiek, na je zin pak je rustig je tas op, hang je om één schouder en loop dan naar een ander plekje om een kring te maken met het publiek. Als degene voor jou bijna op z'n plekje is, zeg jij jouw zin.

LENN Maar verder kijken vergt moed.

SIEM Willen weten vergt moed.

MANU Durven begrijpen vergt moed.

JOEY Zonder vrij te pleiten.

DESI Zonder goed te praten.

JASMINE Want wat hier gebeurd is, is niet goed te praten.

JONAS Maar om waar nodig de nuance te zien

HANNEKE Om het oordeel uit te stellen.

JONAS Om ruimte te maken.

SIEM Ruimte voor vragen.

TOON Voor de verhalen

DESI Om de stilte te doorbreken.

HANNEKE Want deze verhalen horen er ook bij.

JOEY Horen bij deze plek.

MANU Moeten we ook een plek geven.

DESI Om te zien of wij het anders kunnen doen.

JASMINE Of wij anders kunnen zijn.

TOON Of toe te geven dat we meer hetzelfde zijn dan we hadden gedacht.

LENN Om een ander niet direct aan een kant te zetten.

DESIR Niet direct te zeggen:

JASMINE Jij bent fout!

TOON Nou, volgens mij is het goed zo.

In mei 2026 speelde de voorstelling ’FOUT’ bij Nationaal Monument Kamp Amersfoort (regie:Julia Spoelstra en Maaike Pijnappel).

© 2026 Atelier van Herinnering